

D'aprendre a llegir

MARC ROMERA

Rere les línies: Sobre la lectura contemporània

Daniel Cassany

Empúries

Barcelona, 2006. 270 pàgines

En la seva darrera novel·la, *Author, Author*, David Lodge ens explica com Minnie, una de les noies que té cura de la llar del moribund Henry James, intenta llegir "La fera de la selva", un relat de l'il·lustre autor, i quan acaba la llarguíssima primera frase la torna a llegir i es torna a quedar amb la impressió de no haver entès res. El narrador ens explica que la noia coneix el significat de cada una de les paraules però no els troba sentit en llegir-les totes juntes. A la tercera lectura segueix desconcertada. No entén qui és qui ni què passa entre els dos personatges i el desconcert l'acompanya fins al final del relat. L'endemà, quan torna el llibre a la majordoma, li diu que el relat està molt ben escrit però que no n'ha entès un borrall, i la resposta de la majordoma és que l'escriptura del senyor James exigeix molt

dels seus lectors. Li explica que això de la fera i de la selva del títol és una metàfora i que per tant no s'ha de despistar a l'hora de llegir el relat i no trobar-hi cap referència a la jungla ni a res que s'hi assembli. Ens trobem, doncs, davant d'un problema del que Daniel Cassany anomena "literacitat", problema entorn del qual construeix *Rere les línies* (sobre la lectura contemporània), on l'autor intenta guiar-nos, d'una manera força didàctica, pel terreny del què significa i del com llegir en aquests moments del segle XXI en què el llibre ja no és l'únic mitjà que ens acostava a la lectura i en què la multiculturalitat latent en tots els àmbits fa que el sentit crític del lector esdevingui un element imprescindible alhora d'enfrontar-se a qualsevol artefacte llegible.

En el cas de la pobre Minnie el problema era simplement un desequilibri d'estructura intel·lectual entre el lector acostumat al text estructurat amb perfecció i simplicitat i amb poques possibilitats d'interpretació, perquè diu literalment allò que pretén dir (com passa amb la poesia d'un Joan

Margarit, per exemple) i un text que va més enllà de la literacitat i exigeix un esforç o una capacitat deductiva, potser hermenèutica, per part del lector (l'exemple contraposat podria ser, aquí, la poesia de Paul Celan). Però en el nostre segle els problemes que implica la lectura s'han multiplicat perquè els artefactes llegibles els trobem per tot arreu, i els llenguatges, d'aquesta manera, es multipliquen i dificulten la tasca d'un lector que ha d'estar preparat per canviar constantment de registre i d'actitud lectora. Això és el que analitza el llibre de Daniel Cassany, que repassa la necessitat d'esperit crític per part del lector no només en la lectura literària, sinó en diferents àmbits on potser es llegeix molt més, com són Internet i les seves diferents formes (xat, web, bloc, mail...), que exigeixen una actitud lectora diferent cada una; els diaris i altres mitjans informatius, on el lector ha de saber desxifrar els posicionaments ideològics; el llenguatge científic, cada cop més a l'abast d'un públic cada vegada més interessat; etcètera. D'aquesta manera, *Rere les línies* actua com una porta que ens permet entrar al cada cop més extens món de la lectura amb un saber quins són els sentits que hem d'aguditzar més en cada cas, i alertant-nos, sobretot, d'una obvietat que massa sovint s'obvia, que llegir no vol dir saber el

significat de les paraules i prou, sinó que cal dotar cada discurs escrit de tot aquell embalum cultural que el precedeix, de tota la càrrega de continguts i d'intencions que amaga, que cal preveure'n les trampes.

Quan hom diu que l'aigua és freda, no està dient el mateix si ho diu banyant-se en un riu del Pirineu que si ho diu banyant-se en una platja del Cap de Gata, i és a través d'exemples com aquest que el llibre de Cassany s'enriqueix i s'explicita i converteix la seva lectura, que en tractar-se d'un text assagístic podria resultar feixuga, en un plaer que, malgrat les moltes obvietats il·lumina molts aspectes de la contemporaneïtat, i no només de la contemporaneïtat lectora sinó, ens atrevirem a dir, de la contemporaneïtat social.

Llegint el llibre de Cassany ens queda encara més clar l'immens problema que tenim plantejat en l'ensenyament davant l'aprenentatge de la lectoescriptura, on l'assumpte cada dia que passa fa més olor a podridura i on s'hauria de plantejar aquesta ensenyança no només com aprenentatge de la descodificació d'uns signes sinó com un veritable aprenentatge de la vida; de la vida que ara, més que mai, hem d'estar continuament llegint en cada instant i per tot arreu i de totes les maneres imaginables.